

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 224/2024-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Mgr. Ondrejom Barnom, advokátom, Zámocká 529/34, Stropkov, proti uzneseniu Okresného súdu Bardejov sp. zn. SK-1Pc/12/2022 z 19. januára 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. apríla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie, priznať mu finančné zadost'učinenie a trovy konania. Sťažovateľ tiež žiada, aby ústavný súd nariadil dočasné opatrenie a uložil okresnému súdu, aby sa v konaní vedenom pod sp. zn. SK-1Pc/12/2022 dočasne zdržal vykonávania procesných úkonov, a to až do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. SK-1Pc/12/2022 sťažovateľ ako odporca a manžel navrhovateľky vyjadril nesúhlas s rozvodom ich manželstva. Svoju argumentáciu v konaní oprel o dlhotrvajúce partnerské spolužitie, ktoré úspešne zvládlo aj opakované hospitalizácie navrhovateľky na psychiatrických oddeleniach. Až do februára 2022 sa ich spolužitie ničím neodlišovalo od klasického manželského života v pokročilom seniorskom veku. Navrhovateľka však 18. októbra 2022 podala na okresnom súde návrh na rozvod manželstva, v ktorom uvádzala hrubo nepravdivé tvrdenia. V záujme opätovnej

snahy o pomoc sťažovateľ podal vo februári 2023 návrh na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony manželky, ktoré sa vedie na okresnom súde pod sp. zn. SK-5Ps/2/2023.

3. V konaní o rozvod manželstva došlo na základe návrhu sťažovateľa k vydaniu uznesenia, ktorým súd konanie o rozvod manželstva prerušil až do právoplatného skončenia konania o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony.

4. Počas konania o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony bol vypracovaný znalecký posudok súdom ustanoveným súdnym znalcom z odboru psychiatrie, ktorý uviedol, že je nevyhnutné obmedziť manželku sťažovateľa v spôsobilosti na právne úkony. Konanie o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony dosiaľ nie je skončené.

5. Okresný súd v konaní o rozvod manželstva napriek tomu vydal napadnuté uznesenie o pokračovaní v konaní, vďaka existencii konania zásadného významu o obmedzení spôsobilosti na právne úkony, ktorého závery môžu mať dopad na rozhodnutie vo veci samej.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ namieta, že ak sa v statusovej veci o rozvode manželstva bude okresný súd riadiť domnienkou, že môže bez ďalšieho vo veci konať, môže tým sťažovateľovi privodiť nezvratnú alebo len veľmi ťažko napravitelnú ujmu. Pokiaľ v konaní o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony súd rozhodne, že manželka sťažovateľa nebola a nie je spôsobilá na takýto právny úkon, nastane situácia, že proti vôli účastníkov konania a v rozpore so zákonom dôjde k rozvodu manželstva.

7. Okresný súd dotknuté konanie najprv prerušil, pretože považoval výsledok konania o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony navrhovateľky za významný a smerodajný pre ďalší procesný postup. Následne na základe návrhu manželky sťažovateľa rozhodol bez akéhokoľvek vysporiadania sa s neskončeným konaním o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony o pokračovaní v konaní o rozvod manželstva, riadiac sa názorom vysloveným odvolacím súdom v súvisiacom konaní o nariadenie neodkladného opatrenia, ktoré bolo podané z jediného dôvodu, že manželka sťažovateľa realizovala úkony smerujúce k odpojeniu jej rodinného domu od dodávok elektriny, plynu a vody v zimnom období, keď na jej majetku hrozila škoda.

8. Z uvedeného plynie arbitrárnosť a svojvôľa napadnutého rozhodnutia, ktorým okresný súd zasiahol do základného práva sťažovateľa na prístup k súdu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) sťažovateľa uznesením okresného súdu o pokračovaní v konaní o návrhu na rozvod manželstva po predchádzajúcom prerušení konania, v ktorom sťažovateľ vystupuje v postavení odporcu.

10. Ústavný súd zdôrazňuje, že predmetom ústavnej sťažnosti je procesné rozhodnutie okresného súdu o vedení konania, pričom súdne konanie pred okresným súdom ďalej pokračuje.

11. V súlade s princípom subsidiarity, ktorý je zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd poskytuje v konaní podľa uvedeného článku ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je teda rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základným právam a slobodám poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo a ústavný súd až subsidiárne.

12. Sťažovateľom označené práva (právo na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie) sú základnými právami, ktorých ochranu sú spôsobilé poskytnúť všeobecné súdy v konaní o opravných prostriedkoch, pretože podľa § 365 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) odvolanie možno odôvodniť tým, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, v spojení s § 365 ods. 2 CSP, podľa ktorého odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej. Následne bude primárne úlohou odvolacieho súdu poskytnúť súdnu ochranu sťažovateľom označeným právam.

13. Sťažovateľovi teda nič nebráni v tom, aby svoje argumenty o porušení svojich práv prezentoval v ďalšom konaní vo veci samej pred všeobecnými súdmi, a to s akcentom na to, že konanie pred súdom má splňať garancie práva na spravodlivý proces ako celok. Okrem toho aj úlohou ústavného súdu je najmä posúdiť, či je konanie pred všeobecným súdom spravodlivé ako celok (pozri tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Komanický proti Slovenskej republike zo 4. 6. 2002, č. 32106/96, bod 47). To je v zásade možné až po jeho definitívnom skončení. Povinnosť chrániť základné práva totiž majú aj všeobecné súdy a až v prípade, keď v tejto úlohe zlyhajú v zásade ako celok, môže do ich činnosti zasiahnuť ústavný súd (IV. ÚS 79/2020, IV. ÚS 357/2021). Ústavný súd preto spravidla nezasahuje do prebiehajúceho, ešte neskončeného konania pred všeobecnými súdmi (II. ÚS 562/2018, II. ÚS 406/2018, III. ÚS 481/2017). Takýto prieskum je pripustený len veľmi výnimočne, v prípadoch, keď by namietané pochybenie zaťažilo celý ďalší proces zásadnou vadou, ktorá by už nebola reparaovateľná v ďalšom konaní (III. ÚS 46/2013, I. ÚS 227/2018).

14. Proti napadnutému rozhodnutiu okresného súdu nie je odvolanie prípustné. Skutočnosť, že zákon nepripúšťa bezprostrednú možnosť napadnúť takéto uznesenie všeobecným právnym prostriedkom ochrany základných práv (odvolaním), však vôbec neznamena, že automaticky nastupuje právomoc ústavného súdu vykonať ústavnoprávny prieskum tvrdeného zásahu, ku ktorému malo dôjsť napadnutým uznesením (IV. ÚS 588/2020, ZNaU 85/2020). Procesný postup okresného súdu ako celok, ktorého súčasťou je aj napadnuté rozhodnutie, je oprávnený preskúmať v prvom rade odvolací súd (aj s využitím § 365 ods. 2 CSP), a to vo fáze konania tomu zodpovedajúcej. Riadnym uplatnením tohto opravného prostriedku možno dosiahnuť nápravu, ktorej sa sťažovateľ domáha aj touto ústavnou sťažnosťou.

15. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že ústavnú sťažnosť je potrebné odmietnuť pre jej neprípustnosť podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

16. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jeho ďalších návrhoch v uvedenej veci (vrátane návrhu na vydanie dočasného opatrenia) stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. mája 2024

Libor Duľa
predseda senátu